

КІНЕМАТАГРАФІСТ З УШАЧЧЫНЫ

Нашаму вядомаму земляку Уладзіміру Халіпу восенню споўнілася 65. Гэты творчы чалавек нямала зрабіў для беларускай культуры, кінематографа, кінамастацтва.

А пачыналася жыццёвая сцяжына Уладзіміра Халіпа ў Двор Пліне, дзе ён нарадзіўся. Далучацца да культуры стаў, калі працаваў у мясцовым сельскім клубе. У той час была адноўлена работа драматычнага гуртка, актывізавалася наогул мастацкая самадзейнасць.

Марай жа вясковага хлопца стала журналістыка, бо вельмі хацеў пісаць, і ў яго гэта атрымлівалася. Тады Уладзімір Халіп паступіў ва ўніверсітэт у Мінску.

Затым была работа інструктарам ЦК КПБ, а пазней – творчая, калі працаваў галоўным рэдактарам Дзяржкіно БССР, з 1981 г. – на кінастудыі «Беларусьфільм».

Якраз тады быў створаны фільм «Полымя». Аўтары сцэнарыя – Г. Бураўкін, У. Халіп, Ф. Коней. Памятаю, далёка не ў кожнай хаце быў пакуль тэлевізар, і тады па вёсках людзі збіраліся ў адну ці некалькі хат і глядзелі гэтую эпапею пра акупацыю беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай, а таксама пра паўсюднае супраціўленне навале. Гэта быў пачатак сямідзiesiąтых. Вайна шмат значыла для кожнай сям'і, значна больш, чым цяпер, было тых, хто прайшоў па ёй, перажыў гора.

У 1985 годзе выйшаў на экраны фільм «Мама, я жывы!». І зноў да гэтага прыклаў руку наш зямляк. Аўтарамі сцэнарыя быў акрамя яго – А. Петрашкевіч.

Пяцісерыйны тэлефільм «Нас выбраў час», да якога Уладзімір Халіп, як сцэнарыст, мае непасрэднае дачыненне, закончаны быў у 1979 годзе. На той час стужка таксама мела вялікую папулярнасць у глядачоў.

Былі яшчэ ў творчым жыцці земляка дакументальныя фільмы «Брэсцкая крэпасць», «Тры колеры радасці», «Я салдат Брэсцкай крэпасці», «Чырвоны сшытак».

І не толькі як сцэнарыст спрабаваў сябе Уладзімір Трафімавіч. Ён напісаў лібрэта опер «Джардана Бруна» (1977), «Матухна Кураж» (1982), п'есу «Цень гары». Вядомыя тэатры ўключылі іх у свой рэпертуар.

Вопыт такой работы, зразумела, не мог не адбіцца на далейшай творчай дзейнасці. У. Халіп выступаў у друку па праблемах тэатра і кіно.

Асобная старонка ў творчасці нашага земляка – яго работа мастацкім кіраўніком студыі «Летапіс». Гэта ўжо быў час, калі ў грамадстве змяніліся арыенціры, народ пераходзіў ад партыйных стэрэатыпаў да дэмакратызму, замены былых ідэалаў, свабоды ў творчасці.

Вельмі таленавітыя людзі працавалі тады на студыі «Летапіс». Яны назаўсёды ўвайшлі ў гісторыю нашай Беларусі стварэннем незвычайных дакументальных фільмаў. Гэта залаты фонд нацыі. Ім няма цаны.

Памятаю, як уразілі мяне такія стужкі пра Васіля Быкава, Рыгора Барадуліна, пад назвай «Забораўна». Бачыла, як кінематаграфісты-дакументалісты спяшаліся хутчэй зрабіць больш такіх фільмаў, ведаючы, што ўсё гэта можа скончыцца. І пазней з-за фінансавых цяжкасцей студыі «Летапіс» не стала.

Але калі чалавек хоча працаваць, адчувае ў сабе патэнцыяльныя магчымасці, ён яшчэ шмат можа зрабіць для народа.

Сенсацыяй на беларускім экране стаў шматсерыйны мастацкі фільм «Пракляты ўтульны дом». Яго чакалі, пра яго пісалі. Сцэнарыстам быў таксама Уладзімір Трафімавіч Халіп.

Нам, простым глядачам, фільм спадабаўся. Асобныя крытыкі, праўда, заўважылі, што адчуваецца некаторая замаруджанасць дзеянняў на экране, недахоп спадручных выяўленчых сродкаў у сцэнах. Сам Уладзімір Трафімавіч раскажаў, што сапраўды недастаткова было для экранізацыі серыяла грашовых сродкаў. І нават калі не гэта. Мастацкая карціна – калектыўная праца многіх.

Як бы ні было, а «Пракляты ўтульны дом» увайшоў у гісторыю нацыянальнага кінематографа як крок наперад.

Трэба сказаць, што Уладзімір Халіп не толькі вядомы творца, але чалавек высокай грамадзянскай пазіцыі. У апошнія гады ён добра ўсвядоміў, што без альтэрнатыўнасці мыслення і дзеянняў, без актыўнасці грамадзян у гэтым напрамку немагчыма.

Наш зямляк вельмі шмат займаецца грамадскай работай. Як і яго дачка, журналістка Ірына. Артыкулы, розныя масавыя мерапрыемствы – усё гэта стала звыклым для Уладзіміра Халіпа.

Ён час ад часу наведваецца на сваю малую радзіму. У свой 60-гадовы юбілей Уладзімір Трафімавіч быў госцем клуба творчых сустрэч «Муза »пры раённым ДOME культуры. Цікава раскажаў пра тое, што значыць для яго Ушаччына, як працавалася ў кінематографе, чым жыве ў апошні час.

У мінулым годзе Уладзімір Халіп быў у РДК на прэзентацыі гісторыка-дакументальнай хронікі «Памяць. Ушацкі раён». Выступіў – і паехаў у сваё Двор Пліна, дзе яго прыезду заўсёды рады родныя.

Г. Варатынская